

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

تدوین و آزمون مدل ارتباط تاب آوری با سازگاری زناشویی با میانجیگری همدلی زناشویی در معلمان متأهل

رضا محمدزاده حصار^۱

نویسنده مسئول، دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی، گروه روانشناسی، مؤسسه آموزش عالی آفاق، ارومیه.

Psychology.reza.m@gmail.com

حامد خضرلو^۲

استادیار روانشناسی، گروه روانشناسی، مؤسسه آموزش عالی آفاق، ارومیه

Khezerloo.hamed@gmail.com

کریم سعید شعبانلو^۳

استادیار روانشناسی، گروه روانشناسی، مؤسسه آموزش عالی آفاق، ارومیه

shabanlootbm@yahoo.com

چکیده

هدف از مطالعه حاضر تدوین و آزمون مدل ارتباط تاب آوری با سازگاری زناشویی با میانجیگری همدلی زناشویی در معلمان متأهل بود. روش پژوهش حاضر همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری مطالعه حاضر تمامی معلمان متأهل آموزش و پرورش شهر ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ بود که با روش نمونه گیری خوشه ای حجم نمونه ۳۰۰ نفر انتخاب شد. ابزارهای مورد استفاده پرسشنامه سازگاری زناشویی اسپانیر (۱۹۷۶)، مقیاس تاب آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) و مقیاس همدلی هیجانی چندبعدی کروسو و مایر (۱۹۹۸) بود. برای تحلیل داده ها از ضریب همبستگی پیرسون و مدل یابی معادلات ساختاری و نرم افزار SPSS-27 استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد که تاب آوری روان شناختی بر سازگاری زناشویی دارای اثر مستقیم می باشد. تاب آوری روان شناختی به واسطه همدلی زناشویی بر سازگاری زناشویی اثر غیرمستقیم دارد. رابطه بین گره های اصلی و گره های رابط که در این مطالعه آشکار شد، تاب آوری می تواند به مداخله دقیق در توانایی سازگاری زناشویی معلمان متأهل کمک کند.

واژگان کلیدی: تاب آوری، سازگاری زناشویی، همدلی زناشویی

ICPSE
2026

مقدمه

خانواده های ناکارآمد می توانند در ایجاد مشکلات اجتماعی و روانی مختلفی نقش داشته باشند. افزایش نرخ طلاق، محققان را بر آن داشته است تا عواملی را که بر ثبات و سازگاری زناشویی^۱ تأثیر می گذارند، بررسی کنند. طلاق عواقب جدی برای بهزیستی همسران و فرزندان دارد. سازگاری زناشویی نقش مهمی در توانایی فرد در انجام مسئولیت های شغلی، اجتماعی و تحصیلی خود ایفا می کند. افرادی که اضطراب و سازگاری زناشویی پایینی را تجربه می کنند، ممکن است با کمبود انرژی، تمرکز و انگیزه دست و پنجه نرم کنند و این امر مانع از اثربخشی آن ها در نقش های مختلف می شود (Yıldırım, & Özkamalı, 2025).

تاب آوری^۲ به عنوان یک فرآیند پویا از سازگاری موفقیت آمیز با موقعیت های دشوار توصیف می شود (Gönültaş & Bayar, ۲۰۲۴). این یک ویژگی توانمندسازی درونی در نظر گرفته می شود. فاضل حمدانی^۳ (۲۰۱۸) پیشنهاد می کند که افراد می توانند تاب آوری را به عنوان مهارتی برای کمک به خود در غلبه بر شکست ها، تراژدی ها و درگیری ها، و درعین حال مدیریت رویدادها و مسئولیت های مثبت، توسعه دهند. داشتن این منبع درون فردی به افراد کمک می کند تا سلامت روان خود را حفظ کنند و باوجود چالش های چالش برانگیز، به رشد سازگاران خود ادامه دهند.

سپهرنیا^۴ و همکاران (۲۰۱۸) مطالعه ای را برای بررسی چگونگی ارتباط مهارت های ارتباطی با سازگاری زناشویی معلمان زن انجام دادند. یافته های آن ها نشان داد که درواقع بین مهارت های ارتباطی، امید و رضایت زناشویی ارتباطی وجود دارد. در یک مطالعه جداگانه، فاضل حمدانی (۲۰۱۸) بررسی کرد که چگونه عوامل روان شناختی مانند امید، خوش بینی، تاب آوری و خودکارآمدی می توانند سازگاری زناشویی را پیش بینی کنند (Fazel Hamdani, 2018). یافته ها حاکی از همبستگی مثبت بین سازگاری زناشویی و امید، خوش بینی، تاب آوری و خودکارآمدی بود. این نشان می دهد که این جنبه های روان شناختی در پیش بینی استحکام یک ازدواج تأثیرگذار هستند. مهم ترین عامل برای ثبات و دوام یک ازدواج، رضایت زناشویی است که زمانی اتفاق می افتد که وضعیت فعلی زناشویی با انتظارات همسو باشد. افزایش رضایت زناشویی می تواند خانواده را از آسیب محافظت کند. تمرکز بر برآورده کردن نیازهای روانی و عاطفی افراد، به رضایت کلی آن ها از زندگی کمک می کند و منجر به افزایش تاب آوری در برابر چالش ها و بهبود سلامت روانی و جسمی می شود.

خانواده ستون اصلی رشد افراد در جامعه، چه از نظر جسمی و چه از نظر روانی، محسوب می شود. خانواده های ناکارآمد می توانند منجر به مسائل مختلف اجتماعی و روانی شوند. برای جلوگیری از مشکلات روانی و جسمی احتمالی، رسیدگی به اختلافات و تعارضاتی که ممکن است بین همسران ایجاد شود، بسیار مهم است. داشتن ویژگی هایی مانند انعطاف پذیری شناختی، تاب آوری، تنظیم هیجان و همدلی می تواند در مقابله با مشکلات پیش رو کمک کند (Umara et al, 2023). محققان در حال بررسی علل رضایت و ثبات زناشویی در پاسخ به افزایش نرخ طلاق هستند. طلاق یک مسئله اجتماعی مبرم با اثرات مضر بر رفاه همسران و فرزندان است. سازگاری زناشویی می تواند بر توانایی افراد در انجام مؤثر مسئولیت های شغلی، اجتماعی و تحصیلی خود تأثیر بگذارد. اضطراب و سازگاری زناشویی پایین می تواند مانع عملکرد شود و منجر به کمبود انرژی، تمرکز و انگیزه شود. ازاین رو، رضایت زناشویی برای پیشرفت اجتماعی حیاتی تلقی می شود. درنتیجه، بررسی عوامل مؤثر بر رضایت زناشویی ضروری است. رسیدگی به اختلافات و تعارضاتی که بین همسران ایجاد می شود برای جلوگیری از مشکلات سلامت روان و جسمی بسیار مهم است. ارتقای انعطاف پذیری شناختی و تاب آوری، تنظیم هیجان و همدلی می تواند به کاهش مشکلات آینده در زندگی زناشویی

¹. Marital adjustment

². Resilience

³. Fazel Hamdani

⁴. Sephernia

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

کمک کند. بنابراین، سازگاری زناشویی برای پیشرفت اجتماعی ضروری تلقی می شود. به همین دلیل، بررسی عواملی که بر آن تأثیر می گذارند، مهم است. سؤال اصلی این مطالعه این است که آیا بین عوامل روان شناختی تاب آوری با سازگاری زناشویی با میانجیگری همدلی زناشویی در معلمان متأهل ارومیه رابطه وجود دارد یا خیر؟

روش تحقیق

پژوهش حاضر توصیفی-همبستگی از نوع معادلات ساختاری است. جامعه آماری شامل کلیه معلمان متأهل آموزش و پرورش شهر ارومیه در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵ به تعداد ۵۵۰۶ نفر می باشد. کلان (۲۰۰۵) برای مطالعاتی که از روش معادلات ساختاری استفاده می کنند، راه حلی را برای تعیین حجم نمونه پیشنهاد می کند. کلان تأکید می کند که حداقل نسبت حجم نمونه برای هر پارامتر برآورد شده ۵ نفر می باشد؛ نسبت ۱۰ به ۱ مناسب تر و نسبت ۲۰ به ۱ مطلوب قلمداد می شود. بنابراین، برای دستیابی به نتایج قابل قبول با روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای نمونه ای برابر با ۲۸۰ مشارکت کننده انتخاب شد. به بیان دیگر، در این پژوهش بر اساس پیشنهاد کلان، از قاعده ۱۰ به ۱ استفاده شد. با توجه به احتمال ریزش مشارکت کنندگان در فرایند انجام پژوهش، پژوهشگر تصمیم گرفت که از ۳۰۰ مشارکت کننده به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای براساس نواحی چندگانه در شهر ارومیه، و از هر ناحیه چند مدرسه انتخاب و از هر مدرسه تعدادی از معلمان متأهل اطلاعات جمع آوری شد. بنابراین با توجه به تعداد متغیرها ۳۰۰ نفر انتخاب شد. پس از ارائه اطلاعات لازم در زمینه اهداف مطالعه و جهت رعایت اخلاق پژوهشی پیش از اجرای پژوهش و اطمینان به آن ها جهت محرمانه بودن اطلاعات و اختیاری بودن شرکت در پژوهش ۳۰۰ نفر وارد مطالعه شد. پرسشنامه ها به صورت غیرحضوری از طریق لینک پرسشنامه (<https://survey.porsline.ir/s/H1mqh1q>) از اول مهر ۱۴۰۴ در اختیار مدیر و معلمان مدارس قرار گرفت تا در برنامه آموزشی شاد بارگذاری گردد و به تمامی سؤالات آن ها در زمینه محرمانه بودن نتایج و ابهامات سؤالات جواب داده شد. تحلیل داده ها و اطلاعات جمع آوری شده از ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل مسیر، معادلات ساختاری صورت گرفت.

ابزار پژوهش

پرسشنامه سازگاری زناشویی اسپانیر (۱۹۷۶)

مقیاس سازگاری دو عضوی گراهام اسپانیر^۵ (DAS)^۶ توسط اسپانیر در سال ۱۹۷۶ منظور سنجش سازگاری بین زن و شوهرها و یا هر دو نفری که باهم زندگی می کنند تنظیم شده است. تحلیل عاملی نشان می دهد که این مقیاس چهار بعد را می سنجد که عبارت اند از: رضایت زناشویی، همبستگی زناشویی، توافق زناشویی و ابراز محبت. این مقیاس یک ابزار ۳۲ سؤالی برای ارزیابی کیفیت رابطه ی زناشویی از نظر زن یا شوهر یا هر دو نفری است که با هم زندگی می کنند. این ابزار برای دو هدف ساخته شده است. می توان با به دست آوردن کل نمرات، از این ابزار برای اندازه گیری رضایت کلی در یک رابطه صمیمانه استفاده کرد. تحلیل عاملی نشان می دهد که این مقیاس چهار بعد رابطه را می سنجد. این چهار بعد از این قرارند: رضایت دونفری، همبستگی دو نفری، توافق دو نفری و ابراز محبت. مقیاس نمره گذاری زن و شوهر سه نوع مقیاس متفاوت رتبه بندی به دست می دهد. نمرات بالاتر نشان دهنده ی رابطه بهتر و سازگارتر است. سؤالات خرده مقیاس ها از این قرار است: رضایت زناشویی: ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۳۱، ۳۲؛ همبستگی دو نفری: ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸؛ توافق دو نفری: ۱، ۲، ۳، ۵، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵؛ ابراز محبت: ۴، ۶، ۲۹، ۳۰. نمره گذاری براساس مقیاس لیکرت انجام می شود. نمره ی کل مقیاس با آلفای کرانباخ ۰/۹۶ از

^۵. Spanier

^۶. Dyadic Adjustment Scale

ICPSE
2026

همسانی درونی خوبی برخوردار است. همسانی درونی خرده مقیاس ها بین خوب تا عالی است. رضایت دونفری ۹۴٪، همبستگی دو نفری ۸۱٪، توافق دو نفری ۹۰٪ و ابراز محبت ۷۳٪ (ثنایی، ۱۳۷۹). در این پژوهش نیز از طریق آلفای کرانباخ پایایی این مقیاس ۹۴٪ به دست آمد. این مقیاس با روش های منطقی روایی محتوا چک شد. مقیاس سازگاری زن و شوهر با قدرت تمیز دادن زوج های متأهل و مطلقه در هر سؤال، روایی خود را برای گروه های شناخته شده نشان داده است. این مقیاس از روایی همزمان نیز برخوردار است و با مقیاس رضایت زناشویی لاک-والاس همبستگی دارد (ثنایی، ۱۳۷۹). در ایران نیز این مقیاس در سال ۱۳۷۴ توسط آموزگار و حسین نژاد هنجاریابی شده است. این مقیاس با روش بازآزمایی و با فاصله ی ۱۰ روز روی نمونه ای متشکل از ۱۲۰ نفر از زوج ها (۶۰ مرد و ۶۰ زن) اجرا گردید و برای میزان همبستگی از روش گشتاوری پیرسون استفاده شد. ضریب همبستگی بین نمرات زوج ها طی دوبار اجرا در کل نمرات ۸۶٪، مقیاس رضایت زناشویی ۶۸٪، مقیاس همبستگی دونفری ۷۵٪، مقیاس توافق دو نفری ۷۱٪ و مقیاس ابراز محبت ۷۵٪ به دست آمده است. فلاح زاده و ثنایی (۲۰۱۲) اعتبار این پرسشنامه را به روش بازآزمون ۸۱٪ گزارش کرده است. پایایی این پرسشنامه در پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرانباخ ۸۵٪ به دست آمد.

مقیاس همدلی هیجانی چندبعدی کروسو و مایر^۷ (۱۹۹۸)

مقیاس همدلی هیجانی چندبعدی (کروسو و مایر، ۱۹۹۸)، شامل ۳۰ آیت می باشد و ۶ مؤلفه ی همدلی هیجانی از جمله رنج عاطفی^۸، اشتراک مثبت^۹، گریه پاسخگو^{۱۰}، توجه عاطفی^{۱۱}، احساس برای دیگران^{۱۲} و سرایت هیجانی^{۱۳} را می سنجد. این مقیاس بر اساس یک طیف لیکرت پاسخی ۵ نقطه ای استفاده می شود که در آن به ۱ (کاملاً مخالف) و ۵ (کاملاً موافق) نمره داده می شود. خرده مقیاس های اندازه گیری شده در این مقیاس عبارتند از: رنج کشیدن، اشتراک مثبت، گریه پاسخگو، توجه عاطفی، احساس برای دیگران و سرایت هیجانی. میانگین این خرده مقیاس ها برای محاسبه نمره کل مقیاس همدلی هیجانی با بالاترین نمره قابل دستیابی ۱۵۰ محاسبه می شود. ثبات درونی برای تمام نمرات با استفاده از آلفای کرانباخ محاسبه شده است. آلفای کرانباخ برای ۳۰ سؤال مقیاس ۸۸٪ (میانگین ۳/۶۳ و انحراف استاندارد ۰/۵۷) به دست آمده است. ثبات درونی این مقیاس با استفاده از آلفای کرانباخ ۸۶٪ و پایایی نمره آلفای زیر مقیاس های فردی آن در دامنه ای از ۷۱٪ (برای زیر مقیاس دو آیتی) تا ۸۴٪ (برای ۸ زیر مقیاس) به دست آمد. این مقیاس در تحلیل عاملی اعتبار پایایی ساختاری خوبی را نشان داده و روابط معناداری را با تعدادی از ملاک های رفتاری نشان داده است (کروسو و مایر، ۱۹۹۸). پایایی این پرسشنامه در پژوهش حاضر با استفاده از آلفای کرانباخ ۸۷٪ به دست آمد.

مقیاس تاب آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳)

مقیاس تاب آوری روانشناختی توسط کانر و دیویدسون^{۱۴} (۲۰۰۳) ساخته شده است. این مقیاس ۲۵ سؤال دارد جهت اندازه گیری قدرت مقابله با فشار و تهدید، تهیه شده است که توسط آزمودنی پاسخ داده می شود، و به صورت پنج درجه ای لیکرتی (هرگز، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد) که از صفر (هرگز) تا چهار (خیلی زیاد) نمره گذاری می شود. حداقل نمره تاب آوری در این مقیاس صفر و حداکثر نمره ی ۱۰۰ است. نمره بالای آزمودنی در این مقیاس، تاب آوری بیشتر را منعکس می کند. زیرمقیاس تصور از شایستگی فردی: ۲۵-۲۴-۲۳-۱۷-۱۶-۱۲-۱۱-۱۰ زیرمقیاس اعتماد به غرایز فردی تحمل عاطفه منفی: ۲۰-۱۹-۱۸

⁷ . Multi-Dimensional Emotional Empathy Scale (MDEES; Caruso & Mayer, 1998)

⁸ . Empathic Suffering

⁹ . Positive Sharing

¹⁰ . Responsive Crying

¹¹ . Emotional Attention

¹² . Feeling for Others

¹³ . Emotional Contagion

¹⁴ . Cannor & Davidson

ICPSE
2026

۱۵-۱۴-۷-۶ زیرمقیاس پذیرش مثبت تغییر و روابط ایمن: ۸-۵-۴-۲-۱ زیرمقیاس کنترل: ۲۲-۲۱-۱۳ و زیرمقیاس تأثیرات معنوی: ۹-۳. در پژوهش سامانی و جوکار و صحراگرد (۱۳۸۶) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برای پایایی این آزمون به دست آمده است. همچنین نتایج آزمون تحلیل عامل بر روی این مقیاس نیز بیانگر وجود یک عامل عمومی در مقیاس بود. مقدار ضریب KMO برای این تحلیل برابر با ۰/۸۹ و مقدار آزمون کروییت بارتلت برابر با ۱۸۹۳/۸۳ بود. مقدار ارزش ویژه برای این عامل عمومی برابر با ۶/۶۴ بود. این عامل ۲۶/۶٪ از واریانس کل مقیاس را تعیین می کند. برای تعیین روایی این مقیاس نخست همبستگی هر ماده با نمره کل مقوله محاسبه و سپس از روش تحلیل عامل بهره گرفته شد. ضریب پایایی همسانی درونی از طریق ضریب آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۸۹ به دست آمد.

یافته ها

در پژوهش حاضر از بین اعضای حاضر در پژوهش، ۱۴۷ نفر (۴۹/۰ درصد) مرد و ۱۵۳ نفر (۵۱/۰ درصد) زن بودند. ۱۷۰ نفر (۵۶/۷ درصد) لیسانس، ۱۲۰ نفر (۴۰/۰ درصد) کارشناسی ارشد و ۱۰ نفر (۳/۳ درصد) دکتری بودند. ۶۵ نفر (۲۱/۷ درصد) ۲ تا ۵ سال، ۵۸ نفر (۱۹/۳ درصد) ۶ تا ۱۰ سال، ۱۳۰ نفر (۴۳/۳ درصد) ۱۱ تا ۱۵ سال، ۳۲ نفر (۱۰/۷ درصد) ۱۶ تا ۲۰ سال و ۱۵ نفر (۵/۰ درصد) ۲۱ سال به بالا ازدواج کرده بودند. ۶۴ نفر (۲۱/۳ درصد) دامنه سنی زیر ۳۰ سال، ۱۲۷ نفر (۴۲/۳ درصد) دامنه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال و ۱۰۹ نفر (۳۶/۳ درصد) دامنه سنی ۴۱ سال به بالا بودند.

یافته های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ آورده شده است.

جدول ۱. یافته های توصیفی خرده مقیاس های تحقیق

متغیرها	مولفه ها	میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
سازگاری زناشویی	سازگاری (کل)	۸۵/۹۷	۱۰/۶۶	۰/۳۰۵	۰/۳۶۳
	رضایت زناشویی	۳۲/۰۲	۵/۸۲	-۰/۰۵۴	-۰/۵۰۸
	همبستگی زناشویی	۱۶/۰۴	۲/۱۸	۰/۱۴۰	۰/۴۵۱
	توافق دونفری	۲۸/۰۶	۶/۶۴	۰/۴۲۴	۰/۱۷۸
تاب آوری روان شناختی	ابراز محبت	۹/۸۴	۲/۳۹	۰/۱۵۱	۰/۵۰۱
	تاب آوری (کل)	۶۱/۱۸	۱۳/۳۲	-۰/۰۴۶	-۰/۴۲۲
	تصور از شایستگی فردی	۱۹/۱۹	۵/۵۹	۰/۱۵۱	-۰/۹۲۳
	اعتماد به غرایز فردی	۱۶/۲۴	۴/۴۲	-۰/۰۶۵	-۰/۴۲۴
	پذیرش مثبت	۱۲/۵۳	۳/۳۴	-۰/۳۹۴	-۰/۴۰۶
	کنترل	۸/۰۴	۲/۳۱	-۰/۰۸۱	-۰/۷۷۱
همدلی زناشویی	تأثیرات معنوی	۵/۱۸	۱/۸۷	-۰/۱۸۴	-۱/۰۷۷
	همدلی (کل)	۵۲/۱۹	۱۲/۴۴	۱/۰۲۴	۱/۰۱۴
	رنج عاطفی	۸/۷۹	۳/۰۱	۱/۲۷۰	۱/۰۰۳
	اشتراک مثبت	۷/۵۳	۲/۶۴	۱/۳۷۵	۱/۲۷۳
	گریه پاسخگو	۸/۸۱	۲/۶۲	۰/۸۷۵	۰/۹۲۷
	توجه عاطفی	۸/۹۰	۲/۴۵	۱/۲۰۱	۱/۰۲۷
	احساس برای دیگران	۹/۲۷	۲/۶۴	۰/۶۵۵	۰/۲۹۶
	سرایت هیجانی	۸/۸۸	۳/۰۶	۰/۴۷۵	-۰/۴۰۹

ICPSE
2026

نتایج جدول میانگین و انحراف معیار متغیرهای سازگاری زناشویی، تاب‌آوری روان‌شناختی و همدلی زناشویی را نشان می‌دهد. همچنین به منظور بررسی نرمال بودن توزیع نمرات از آزمون‌های چولگی^{۱۵} و کشیدگی^{۱۶} استفاده شد. بر این اساس، زمانی توزیع نمرات حالت نرمالی دارند که آزمون‌های چولگی و کشیدگی بین ۲+ و ۲- قرار گرفته باشند. بر اساس نتایج جدول فوق، از آنجایی که نتایج آزمون‌های چولگی و کشیدگی متغیرها بین ۲+ و ۲- قرار دارد می‌توان گفت که توزیع نمرات متغیر وابسته حالتی نرمال دارد. مقادیر به دست آمده برای چولگی و کشیدگی متغیرها در حاکی از برقراری مفروضه نرمال بودن بود. برای بررسی نرمال بودن از آزمون کالموگروف-اسمیرنوف توزیع نمرات از استفاده شد. برای بررسی پیش فرض ها مقادیر آماره کالموگروف-اسمیرنوف در نمرات سازگاری زناشویی (۰/۱۱۲ و ۰/۲۰۰)، تاب‌آوری روان‌شناختی (۰/۰۹۸ و ۰/۲۰۰) و همدلی زناشویی (۰/۰۸۵ و ۰/۰۹۶)، معنی دار نمی باشد که بیانگر نرمال بودن توزیع متغیرها است. برای بررسی استقلال باقی مانده‌ها از آماره دوربین-واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن در متغیر تاب‌آوری روان‌شناختی (۱/۶۳۹)، همدلی زناشویی (۱/۵۸۰) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش فرض استقلال باقی مانده‌ها رعایت شد. پیش از ورود به آزمون فرضیه‌ها ابتدا برای برآورد کلی از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. خلاصه نتایج در جدول ۲ گزارش شده است.

جدول ۲: ماتریس همبستگی سازگاری زناشویی با تاب‌آوری، همدلی

متغیرها	۱	۲	۳
۱- سازگاری زناشویی	۱		
۲- تاب‌آوری روان‌شناختی	۰/۴۹**	۱	
۳- همدلی زناشویی	۰/۵۱**	۰/۲۰**	۱

* $P < 0/05$ ** $P < 0/01$

بر اساس نتایج بدست آمده از جدول ۲ ضریب همبستگی بین میزان تاب‌آوری روان‌شناختی و سازگاری زناشویی مثبت و معنی‌دار است ($P < 0/01$). مثبت بودن ضریب بدست آمده نشان می‌دهد که بین میزان تاب‌آوری روان‌شناختی با سازگاری زناشویی ارتباط مستقیم وجود دارد. بدین معنی که هرچه نمره استفاده از تاب‌آوری روان‌شناختی بیشتر یابد میزان سازگاری زناشویی نیز افزایش می‌یابد و بالعکس. همچنین همدلی با سازگاری زناشویی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد؛ بدین معنی که هرچه نمره همدلی زناشویی افزایش یابد میزان سازگاری زناشویی نیز افزایش می‌یابد و بالعکس. جدول ۳ برازش مدل را بر اساس شاخص‌های برازندگی نشان می‌دهد.

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل ساختاری

نام شاخص	دامنه قابل پذیرش	مدل مفروض
درجه آزادی (DF)	-	۲۱۶

¹⁵ . skewness

¹⁶ . kurtosis

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 Septembe 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

۳۰۲/۱۷۶	-	خی دو (X^2)
۱/۳۹۹	کمتر از ۵*	نسبت خی دو به درجه آزادی
۰/۹۵۱	بزرگتر از ۹۰/۰	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)
۰/۹۵۲	بزرگتر از ۹۰/۰	شاخص برازندگی فزاینده (IFI)
۰/۹۳۵	بزرگتر از ۹/۰*	شاخص نیکویی برازش (GFI)
۰/۰۳۷	کمتر از ۰/۰۸*	ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب (RMSEA)

* خط برش قابل قبول از کتاب کلاین (۲۰۱۶)

در جدول ۳ شاخص های برازش مدل نشان داده شده است و همان گونه که مندرجات این جدول نشان می دهد شاخص های برازش مدل ساختاری نمایانگر برازش خوب مدل است به گونه ای که شاخص های CFI و IFI بیشتر از ۹۰/۰ و شاخص های RMSEA نیز کمتر از آستانه ۰/۰۸ به دست آمد.

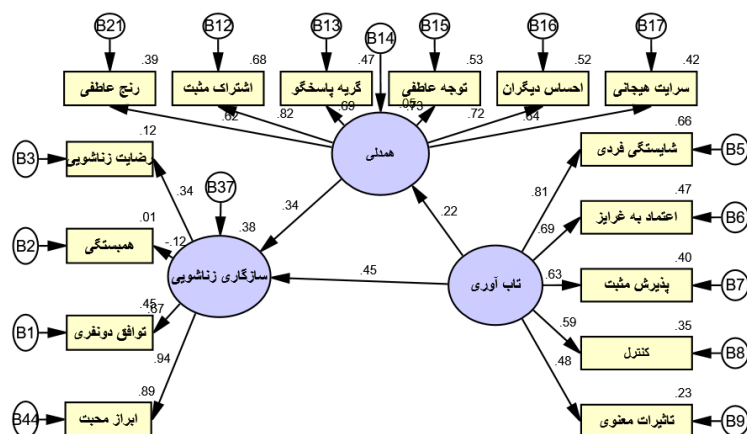
جدول ۴: اثر مستقیم تاب آوری روان شناختی بر سازگاری زناشویی در معلمان متأهل

مسیر	B	β	حد پایین	حد بالا	سطح معنی - داری
تاب آوری روان شناختی ← سازگاری زناشویی	۰/۴۳۹	۰/۴۴۸	۰/۳۱۷	۰/۵۵۲	۰/۰۰۱

نتایج جدول ۴ نشان می دهد که فرضیه مطرح شده در ارتباط با وجود اثر مستقیم تاب آوری روان شناختی بر سازگاری زناشویی در معلمان متأهل با ۹۵ درصد اطمینان مورد تأیید بوده است ($P \leq ۰/۰۵$). همان گونه که مشاهده می شود، تاب آوری روان شناختی بر سازگاری زناشویی با میزان ($\beta = ۰/۴۴۸$ و $P = ۰/۰۰۱$) دارای اثر مستقیم می باشد.

ICPSE
2026

شکل ۴-۲. مدل در حالت استاندارد

جدول ۵. ضرایب و معناداری اثر غیر مستقیم تاب آوری روان شناختی و سازگاری زناشویی در معلمان متأهل با نقش میانجی همدلی زناشویی

متغیر ملاک	متغیر میانجی	متغیر پیش بین	B غیر استاندارد	β استاندارد شده	حد بالا	حد پایین	sig
سازگاری زناشویی	همدلی زناشویی	تاب آوری روان شناختی	۰/۰۷۴	۰/۰۷۶	۰/۱۲۵	۰/۰۴۰	۰/۰۰۱

در پژوهش حاضر جهت ارزیابی روابط واسطه ای یا میانجی از آزمون بوت استرپ استفاده شد. ارزیابی معناداری این روابط را به دو طریق می توان بررسی کرد. روش اول با مراجعه به سطح معناداری دو دامنه و روش دوم با بررسی فاصله های اطمینان. در صورتی که کرانه بالا و پایین با فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای مسیر واسطه ای هم علامت باشند (هر دو مثبت یا هر دو منفی) و یا به بیان دیگر مقدار صفر بین این دو حد را پوشش ندهند مسیر مورد نظر در سطح $P \leq ۰/۰۵$ معنی دار است. آنچه از نتایج جدول فوق برمی آید این است که فرضیه مطرح شده در ارتباط با وجود اثر غیر مستقیم تاب آوری روان شناختی بر سازگاری زناشویی با نقش میانجی همدلی زناشویی در معلمان متأهل با ۹۵ درصد اطمینان مورد تأیید بوده است ($P \leq ۰/۰۵$). همان گونه که مشاهده می شود، همدلی زناشویی بین تاب آوری روان شناختی و سازگاری زناشویی با میزان ($\beta = ۰/۰۷۶$ و $P = ۰/۰۰۱$) نقش واسطه ای دارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر تدوین مدل تعیین رابطه عوامل روان شناختی تاب آوری با سازگاری زناشویی با میانجیگری همدلی زناشویی در معلمان متأهل ارومیه بود.

نتایج پژوهش نشان داد که تاب آوری روان شناختی بر سازگاری زناشویی دارای اثر مستقیم می باشد. بدین معنی که هرچه میزان تاب آوری روان شناختی بالا باشد میزان سازگاری زناشویی نیز افزایش می یابد. این یافته با یافته های کیخسروی بیگ زاده و همکاران (۱۴۰۰)، شمس

ICPSE
2026

الهی (۱۴۰۰)، کریمی و اسماعیلی (۱۳۹۹)، لی و همکاران (۲۰۲۶)، لیمن و سوروجو^{۱۷} (۲۰۲۲) همسو می باشد. تاب آوری روان شناختی به عنوان یک دارایی قابل تغییر شناخته می شود که ثبات عاطفی و راهبردهای مقابله ای سازگار را ارتقا می دهد (Mohlin et al., 2021; Mehrabizadeh et al., 2024). شواهد رو به رشدی وجود دارد که نشان می دهد تاب آوری می تواند به عنوان یک عامل محافظتی قابل اصلاح برای شروع و تداوم اختلال عملکرد عاطفی عمل کند، و مطالعات اخیر از تحلیل های همبستگی و مداخلات تقویت کننده درمانی (Zhang et al., 2025) را در بر می گیرد. افراد تاب آور می توانند در مورد مدیریت استرس مرتبط با زندگی زناشویی باشند و در نتیجه واکنش های عاطفی معتدل تری داشته باشند (Lai et al., 2020). ارتباط افسردگی و تاب آوری با سازگاری زناشویی در مطالعات قبلی بررسی شده است که نشان می دهد (۱) تاب آوری روان شناختی می تواند سطح رضایت زناشویی را بهبود بخشد، (۲) افسردگی بیشتر با کیفیت پایین تر روابط زناشویی در زوجها مرتبط خواهد بود (Bhamani et al., 2022). توضیح تغییرات در این روابط زناشویی از طریق مدل آسیب پذیری-استرس-سازگاری (VSA)^{۱۸} کارنی و بردبری^{۱۹} (۱۹۹۵) مطرح می شود، که نشان می دهد کیفیت یک ازدواج توسط سطوح همزمان آسیب پذیری های ذاتی، عوامل استرس زای موجود و فرآیندهای انطباقی در رابطه شکل می گیرد. شرکا ممکن است با تأثیرگذاری بر توانایی یکدیگر در کنترل احساسات خود و ارائه حمایت، این موارد را کاهش دهند (Weber et al., 2023). تاب آوری زوجین به توانایی زوجین برای سازگاری و غلبه بر مشکلات و چالش های زندگی مشترک اطلاق شده است. این مفهوم به حوزه های مختلفی از زندگی زناشویی می پردازد و شامل توانمندی زوجین برای حفظ یک رابطه سالم و پایدار علی رغم مواجهه با استرس و بحران است. بنابراین، در تبیین این یافته می توان گفت تاب آوری روان شناختی می تواند به عنوان یک ذخیره انطباقی در نظر گرفته شود که به فرد کمک می کند تا نقاط ضعف بین فردی را بهتر تنظیم کند.

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که همدلی زناشویی بین تاب آوری روان شناختی و سازگاری زناشویی در معلمان متأهل ارومیه نقش واسطه ای دارد. این یافته با یافته های حکیمی دزفولی و همکاران (۱۴۰۳)، کیخسروی بیگ زاده و همکاران (۱۴۰۰)، لی و همکاران (۲۰۲۶) همسو می باشد. همدلی زناشویی از مولفه های تأثیرگذار بر سازگاری زناشویی است. همدلی، توانایی مهمی است که فرد را با احساسات و افکار دیگران هماهنگ می کند، او را به دنیای اجتماعی پیوند می زند، کمک به دیگران را برای وی ترسیم می کند و از آسیب به دیگران جلوگیری می کند. همدلی نیروی برانگیزاننده رفتارهای اجتماعی است که انسجام گروهی را به دنبال دارد. همدلی نقش اساسی در تعهدات بین شخصی و تعاملات اجتماعی، ایجاد دوستی و حفظ آن، افزایش سلامت، افزایش احتمال کمک، نوع دوستی، تنظیم رفتار اجتماعی، کیفیت روابط خانوادگی، انسجام خانوادگی و ضایت زناشویی دارد. همدلی یک عمل لازم حمایتی برای افراد خانواده محسوب می شود که به افراد درون خانواده کمک می کند تا مرحله های بحرانی زندگی را به خوبی پشت سر بگذارد. بنابراین در تبیین این یافته می توان گفت همدلی روابط درون خانوادگی را بهبود می بخشد و به ایجاد رفتارهای حمایت کننده و پذیرنده نسبت به سایر افراد دیگر خانواده کمک می کند.

پژوهش حاضر نیز باوجود نتایج امیدوارکننده به دست آمده دارای محدودیتهایی هست از جمله این محدودیت ها، طرح پژوهش مقطعی است که استنتاج های علی را محدود می کند و علیت ارتباط مورد بررسی را نمی توان مشخص کرد. استفاده از ابزارهای خود گزارشی که می تواند بر کیفیت و اعتبار پاسخ نمونه ها اثرگذار بوده باشد. تکمیل ناقص پرسشنامه برخی از شرکت کنندگان و مشکلاتی در زمینه پر کردن پرسشنامه ها به دلیل حجم زیاد سؤالات که ممکن است بر کیفیت مشارکت و نیز پاسخ های ارائه شده تأثیر منفی گذاشته باشد. برای مقابله با این محدودیت ها پژوهش های آینده می توانند از روش های ترکیبی (مانند مشاهده و مصاحبه عمیق) و ابزارهای سنجش دقیق تر استفاده کنند تا از صحت و اعتبار داده ها اطمینان حاصل شود. از آنجا که نتایج این پژوهش نشان داد تاب آوری روان شناختی رابطه مثبت و معناداری با سازگاری زناشویی معلمان متأهل داشت می توان این مهارت را در قالب کارگاه ها و برنامه های آموزشی به معلمان متأهل آموزش داد تا نه تنها به کاهش تعارضات زناشویی و افزایش قدرت

¹⁷. İlmen & Sürücü

¹⁸. Vulnerability-Stress-Adaptation (VSA) model

¹⁹. Karney and Bradbury's

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

سازگاری در برابر شرایط سخت و ناگوار زندگی کمک بکند بلکه حتی در پیشگیری از این تعارضات و حفظ و بهبود سازگاری زناشویی معلمان بسیار ارزشمند باشد. برای تقویت سازگاری زناشویی زوجین، پیشنهاد می شود برنامه های آموزشی ترتیب داده شود که افزایش آگاهی در مورد ویژگی شخصیتی مثل تاب آوری روان شناختی و تقویت ویژگی های مثبت مانند همدلی و تنظیم هیجان را در اولویت قرار دهد.

منابع

حکیمی دزفولی، زینب سادات و ابراهیم پور، قدسیه. (۱۴۰۳). نقش انعطاف پذیری روان شناختی، همدلی عاطفی و تجارب معنوی در پیش بینی رضایت زناشویی زنان متأهل. مطالعات اسلام و روانشناسی. ۱۸(۳۵)، ۱۴۹-۱۷۱. doi: 10.30471/psy.2024.9734.2190

شمس الهی، مهری. (۱۴۰۰). بررسی نقش میانجی تنظیم هیجانی در رابطه تاب آوری و تعارض زناشویی، فصلنامه خانواده درمانی کاربردی، ۱(۵)، ۳۰۸-۲۹۲.

کیخسروی بیگ زاده، زهره؛ سوداگر، شیدا؛ جمهری، فرهاد؛ بهرامی هیدجی، مریم و چوبساز، فرزانه. (۱۴۰۰). بررسی نقش واسطه ای تاب آوری و رضایت زناشویی در رابطه بین راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و سازگاری با بیماری در زنان نابارور، مجله مطالعات ناتوانی، ۱۱(۱)، ۸-۱.

- Bhamani S. S. Zahid N. Rizvi A. Shaheen F. Shah N. Z. Sachwani S. et al. (2022). **A dyadic approach to depression, resilience and quality of life on marital adjustment among infertile couples in Karachi, Pakistan: A cross-sectional study.** *Int. J. Nurs. Pract.* 28:e13090. doi: 10.1111/ijn.13090
- Fazel Hamdani, N. (2018). **Predicting marital compatibility based on psychological capitals (hope, optimism, resilience and self efficacy).** *Developmental Psychology*, 8(12), 91-98. <https://frooyesh.ir/article-1-1655-en.html>
- Gönültaş, O., & Bayar, Y. (2024). **The mediator role of resilience and rumination in the relationship between forgiveness and marital adjustment.** *Research on Education and Psychology*, 8(1), 205-225.
- İlmen, Z., & Sürücü, A. (2022). **The predictive relationship between marital adjustment, psychological birth order, and psychological resilience of married individuals.** *The Family Journal*, 10664807221124256.
- Lai H.-L. Hung C.-M. Chen C.-I. Shih M.-L. Huang C.-Y. (2020). **Resilience and coping styles as predictors of health outcomes in breast cancer patients: a structural equation modelling analysis.** *Eur. J. Cancer Care (Engl.)* 29:e13161. doi: 10.1111/ecc.13161,
- Li, J., Mo, Y., Li, C., Chen, J., Liu, Y., Deng, X., & Zhang, X. (2026). **Resilience, marital quality and quality of life in infertile couples: application of an actor-partner interdependence mediation model.** *Psychology, Health & Medicine*, 1-12.
- Mehrabizadeh M. Zaremohzabieh Z. Zarean M. Ahrari S. Ahmadi A. (2024). **Narratives of resilience: understanding Iranian breast cancer survivors through health belief model and stress-coping theory for enhanced interventions.** *BMC Womens Health* 24:552. Doi: 10.1186/s12905-024-03383-7,
- Mohlin Å. Bendahl P. Hegardt C. Richter C. Hallberg I. Rydén L. (2021). **Psychological resilience and health-related quality of life in 418 Swedish women with primary breast cancer: results from a prospective longitudinal study.** *Cancers (Basel)* 13:2233. doi: 10.3390/cancers13092233
- Sephernia, A., Bour Bour, V., Rustaei, M., & Mateennejad, F. (2018). **Relationship between communication skills and hope with marital satisfaction** <https://en.civilica.com/doc/913060/>
- Umara, R., Hamile F., & Muazma M. (2023) **Distress tolerance, mental health problems and marital satisfaction among married couples.** *Pakistan Journal of Social Research* 5(1):559-567 Doi: 10.52567/pjsr.v5i01.1377
- Weber D. M. Baucom B. R. W. Baucom D. H. Fischer M. S. Ramos K. Romano J. M. et al. (2023). **Concurrent and prospective associations between communicated emotional arousal and adjustment among couples coping with cancer.** *Ann. Behav. Med.* 57, 753-764. doi: 10.1093/abm/kaad017,

ICPSE
2026

نوزدهمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در روانشناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی

گرجستان - ۲۷ شهریور ۱۴۰۵ - آکادمی بین المللی علوم و مطالعات گرجستان

18 September 2026 - TBILISI GEORGIA

<http://icpse.ir>
info@icpse.ir

- Yıldırım, A., & Özkamalı, E.(2025). **Emotion regulation, conflict resolution, and marital satisfaction: The mediating role of distress tolerance and cognitive flexibility.** Journal of Teacher Education and Lifelong Learning, 7(2), 305-318. <https://doi.org/10.51535/tell.1811568>
- ZhangQ.WangL.YangJ.LiuW.HongC. (2025). **Effects of an mHealth-based psychological resilience intervention on psychological resilience, negative emotions and self-efficacy in breast cancer patients during postoperative chemotherapy.** Lancet Region. Health West. Pacif.55:101357. doi: 10.1016/j.lanwpc.2024.101357

Developing and testing a model of the relationship between resilience and marital adjustment mediated by marital empathy in married teachers

Reza Mohammadzadeh Hesar¹, Hamed Khezarloo², Karim Saeed Shabanloo³,

1- Corresponding Author: Master's student in Psychology, Department of Psychology, Afaq Institute of Higher Education, Urmia.

2- Assistant Professor of Psychology, Department of Psychology, Afaq Institute of Higher Education, Urmia.

3- Assistant Professor of Psychology, Department of Psychology, Afaq Institute of Higher Education, Urmia.

Abstract

The aim of the present study was to develop and test a model of the relationship between resilience and marital adjustment mediated by marital empathy in married teachers. The method of the present study was structural equation correlation. The statistical population of the present study was all married teachers of education in Urmia city in the academic year 1404-05, which was selected by cluster sampling method with a sample size of 300 people. The instruments used were Spanier's Marital Adjustment Questionnaire (1976), Connor and Davidson's Resilience Scale (2003), and Crusoe and Meyer's Multidimensional Emotional Empathy Scale (1998). Pearson's correlation coefficient, structural equation modeling, and SPSS-27 software were used to analyze the data. The results of the study showed that psychological resilience has a direct effect on marital adjustment. Psychological resilience has an indirect effect on marital adjustment through marital empathy. The relationship between the main nodes and the connecting nodes revealed in this study, resilience can help to accurately intervene in the marital adjustment ability of married teachers.

Keywords: resilience, marital adjustment, marital empathy